

письмового переказу, сценаріїв ділової розмови, тем повідомлення-презентації.

Зміст посібника зорієнтований на формування знань про специфіку усної та писемної форм реалізації української мови (передусім офіційно-ділового стилю) з урахуванням фахової спрямованості навчання державних службовців. Приділено значну увагу формуванню відповідних умінь та навичок державних службовців, підвищенню їх мовленнєвої культури.

Отже, як зазначалося, останнім часом відбувається активний процес реалізації законодавчо закріпленого за українською мовою статусу державної, і, власне, як апарат політичної влади в суспільстві держава на сьогодні сприяє її утвердженню і розвитку. А навчальні заклади є діяльними учасниками названого процесу мови і активно залучаються до найактуальнішого мовного питання – функціонування української мови у всіх сферах життя країни як уніфікованого засобу суспільної комунікації.

Маруніч І. І., кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ;

Галій М. С., кандидат юридичних наук, доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ МОВИ ПРАВА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ

Вступ України до світового співтовариства як рівноправного партнера інших суверенних держав вимагає кардинальної реформи в усіх сферах правотворчої і правозастосовної діяльності, наукових дослідженнях та викладанні правових дисциплін. У кожній з цих сфер істотне місце посідає технологія комунікації, яка вимагає для свого вдосконалення глибокого вивчення мови права і бездоганного володіння нею юристами. Точність і ясність юридичних формулювань, їх адекватне мовне втілення, правильне й одноманітне вживання правової термінології багато в чому

визначають ефективність законодавства, сприяючи повноцінному захисту прав окремих громадян, юридичних осіб, суспільства і держави.

Мова права є професійною мовою і бездоганне володіння нею має забезпечити її безпомилкове вживання у правовій реальності. Варто також зазначити, що мова права – одна з професійних мов, що виникли на основі літературної національної мови (поряд із мовами медицини, техніки, мистецтва тощо). Вона містить у собі низку відносно самостійних видів: мову законодавства та підзаконних правових актів, мову правозастосовної практики, мову юридичної науки та юридичної освіти, мову юридичної журналістики та ін. Крім того, предметна специфіка галузей права визначає додаткові особливості кожної з цих підмов, які у свою чергу також поділяють на декілька видів – мови цивільного, кримінального, міжнародного права тощо, мови відповідних видів судочинства і т. ін.

Сьогодні феномен мови права є об'єктом вивчення низки наук: юридичних (загальна теорія держави і права, філософія права, історія держави і права, логіка права, юридична герменевтика, юридична техніка), філологічних (теорія мовної комунікації, стилістика, термінознавство, лексикографія, семасіологія, історія мови, прикладна лінгвістика, культура мови, судова риторика), а також формальної логіки, інформатики, філософії, соціології, історії, дипломатики, текстології тощо. Кожна з цих наукових галузей досліджує мову права доволі специфічно, розглядаючи феномен вербального втілення правової думки з різних позицій, у різних аспектах і площинах, за допомогою притаманних кожній науковій галузі наукових підходів і методів.

У сучасному житті по-новому розглядаються питання функціонування мови. Основними критеріями професіональності є знання свого фаху, рівень володіння професійною термінологією.

Ефективність діяльності сучасних правоохоронців, їх авторитет у суспільстві перебуває у прямій залежності від здатності їх ефективно виконувати свої професійні обов'язки, забезпечувати спокій та безпеку громадян. Значною мірою від того, наскільки високим є рівень професійної майстерності поліцейських, які постійно ведуть боротьбу зі злочинністю,

залежить зміцнення правопорядку та законності у країні. Уміння спілкуватися, контролювати емоції, направляти діалог відповідно до потреб професійної діяльності, дотримання етичних норм і вимог етикету становлять поведінкову компетенцію поліцейського, адже високий рівень мовної культури – невід’ємна риса культурної людини, адже саме поліцейські є безпосередніми представниками державної влади, з якими громадяни мають безпосереднє спілкування.

Рівень культури мовлення правоохоронців знаходиться у прямій залежності від їх загального розвитку, широти світогляду, правової культури, наявності різнобічних знань, сформованості певних моральних принципів, а тому образ поліцейського має бути сформований з урахуванням таких якостей, як освіченість, майстерність, професійний досвід, моральна зрілість, зразкова поведінка, мовна культура. У жодному випадку правоохоронці не повинні бути зверхнім, різким, зухвалим; жодним рухом, поглядом, а тим паче, словом не принижувати людську гідність громадян.

Науково-технічний прогрес, зокрема комп’ютеризація усіх галузей науки й техніки, перебудова соціально-економічної й політичної систем в Україні насичують мову сучасними поняттями, термінами, зумовлюють динаміку творення нових власне українських слів і запозичення іншомовних, здебільшого англійських. Разом із зростанням рівня фахових знань представників різних професій підвищуються й вимоги до їхньої мови.

Отже, мова права є цілісною знаковою (вербальною) системою, котра покликана адекватно відображати правову дійсність сучасного суспільства. Вона призначена для фіксації, збереження і передавання юридично значущих результатів інтелектуальної (правоутворювальної) діяльності. Мова права повинна, з одного боку, бути єдиною, щоб забезпечити єдність в межах правової системи. З іншого боку, мова права має застосовуватися для різних цілей, тобто у різних сферах юридичної діяльності. Вдосконалюючись культурно і духовно, правоохоронці, зрештою, відчують потребу культурного спілкування, що можливо лише за умов досконалого володіння мовою й мовною культурою. «Мова, труд, культура – це все форми символічного буття людини. Відповідно до установки на

мислення як сутності людського буття мова підлягає логічному аналізу, який прояснює її зміст. Мова виступає засобом мислення». Мова має індивідуально-суспільну форму, саме завдяки якій суб'єкти в процесі комунікації розуміють одне одного, а тому володіння мовою, граматично правильною, чіткою – показник професійної та загальної культури. Це вимагає від кожного правоохоронця дбайливого ставлення до мови, найефективнішого використання її необмежених можливостей висловлювання, та є необхідною умовою для профілактичної та роз'яснювальної роботи з різними категоріями населення.

Конончук Т. І., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології та суспільних наук Академії адвокатури України

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОЇ ЛЕКСИКИ В АВТІОБІОГРАФІЧНОМУ ТЕКСТІ (ЗА ПОВІСТЮ «ТРИ ВИРОКИ» ЙОСИПА БОНДАРЕНКА)

Повість «Три вироки» Й. Бондаренка під кутом зору функціонування в ній правової лексики не розглядалася. Отже, актуальність такого аналізу очевидна, тим більше, що твір належить до числа нещодавно надрукованих (Луцьк, 2017). Відзначимо, що в корпусі лексичної системи твору значну роль виконують слова загальноживаної лексики нейтрального забарвлення. Дана повість автобіографічна, її автор поставив перед собою мету донести інформацію про пережите, передати здобутий досвід рідним, нащадкам, широкому колу читачів. Автор повісті-спогаду пише твір від першої особи. Він доктор богослов'я, організатор багатьох гуманітарних проєктів, який після багатьох років поневірянь по радянських тюрмах емігрував до США, а народився 1936 р. в с. Капітанівка Кіровоградської області.

У житті головного персонажа так сталося, що він упродовж усього свого перебування в радянській країні був переслідуваний за погляди як людина віруюча. Відтак саме конфлікт із органами влади склав основу авторської розповіді, в